

TOSIGO ARDENTO

*Exim Annanei Lucani caedem impera, is profluente
sanguine ubi frigescere pedes manusque et paulatim ab
extremis cedere spiritum fervido adhuc et compote
mentis pectore intellegit, recordatus carmen a se
compositum quo vulneratum militem per eius modi
mortis imaginem obisse tradiderat, versus ipsos rettulit
eaque illi suprema vox fuit.*

Тацит

Марији дел Кармен Мари

Велики сплавови
плутају, израњајући
из магле и хладноће
тмурног мора.
У дну дрвених пасарела
губи се поглед
као у замагљеном огледалу.

Ослушкујеш

дрвно
ударање таласа
међу пустим лигештулима, разбацаним сунцобранима.

Прамац једног чамца
отмено се њише у белини. Као стари
аутомобил моје бабе. На измаку лета
први знаци
зиме, у предвечерје; неки тамо људи
ослепеше кућицу на плажи
шалонима које поставише на прозоре и врата.

Големи, тамни, отмени ауто
попут погребних
кола стоји у фотографској тишини: седамо
унутра. Кроз прозор гледам
плажу како остаје у даљини, палме
на ветру.

Старим
док позматрам босоноге девојке,
шетају се пешчаном плажом,
обавиле су тело рукама, дигле
крагне џемпера, хладно им је,
чујем како се смеју. Ликови им нестају
у магли. Таласи полако
ударају. Дрвене понте
стењу као животиње глатког тела
у самртном ропцу.

Са звуком мора
стиже и музика са далеких звучника у забавном парку,
с писте којом јуре аутомобилчићи.

На терасама
опустелих плажа,
с чашом у руци

Одувек си био
ноћни човек. Отуда одушевљење
раскошним Цариградом, Венецијом,
њујоршким свитањима, полицијским колима
која се пробијају кроз пљусак.

Да,
сети се: Атлантског океана, самоће докова,
цркнутих пацова
у узбурканој води под
стубовима,
светла прекоокеанског брода, који промиче
као невидљиви воз, док неко

у гуменим чизмама
гаца по мокрому тлу, у леденој тишини,
иза огромних металних врата.

У мирном мору
сад нестају велики, оронули сплавови
и њихове тајанствене пасареле.
Блиставе даме полако се шетају. Галебови
лете право кроз маглу лете
на другу страну. Ногари стола
тону у песак,
ломећи шкољке. А, ето
чуда великога. Бићемо сведоци
незаборавног пропадања. Посматраш га,
онда идеш даље, остављајући
бакшиш.

Оставио би га онај дечак,
одвозећи се колима своје бабе,
гледајући плажу како нестаје
у даљини и блиставе палме
на ветру. Ноћ
надилази, док он пије,
ослушкујући

море
како удара
у оронуте сплавове.
С друге стране воденог пространства
Александрија, Смирна, Александров сан,
прљави сокаци
неког пристаништа.

Чује шлагер који допире
са звучника писте с аутомобилчићима
у забавном парку.

Стари

сладуњави
глупи
шлагер.

Једне ноћи, на Тргу
Светог Марка, обузет
његовим сјајем,
замишљао си га
као савршено
место
где би вредело скончати живот. Баш ту,
испити
последњу флашу,
уз свирку
оркестара, док промичу лепе девојке,
Јапанке и остале,
и сенка Езре Паунда.

Да,
али никако зими, помислио си
мада би то било часније, него
кад наиђе једна од оних
фантастичних ноћи на измаку лета,
и то међу стотинама туриста, уз отрцани валцер,
и уз сећање које је већ налик на постељу
неке проститутке. Већ срођен с величином
Трга, под дејством успављујућег средства
примећујеш обресе стубова, сводова
Базилике, док се у твојој глави
музика гаси, гласови нестају. Можда
помишљаш
на Веласкесове “Менине- Дворске даме”, Зимску бајку,
Марију Калас,
трудећи се да сачуваш
понос.

У међувремену
бришу се палате, темељи
труну у води,
буђ наваљује на камен.

Дај бре
пусти! Никога више нема!
У блиставој месечини
диже се
онај други месец твог одустајања.

Светла у магли.
Далеко. Као бисери.
Море својим језиком влажи.
Пролазе златне жене, блистава
кола. Чујеш неку песму,
једну од оних шпанских. Светлост као у бунару.
Испијаш
чашу на брзину.

Пољубио би
Смрт у уста.

Неки парови
грле се, као утваре,
на пасарелама обавијеним маглом.

Немаш
ништа
Песак
међу прстима.

Једног јутра
- палате су се одражавале у Великом каналу
као драгуљи разбацани по свиленом чаршаву -

кренух да обиђем сале
једног дворца.

Беше крцат туристима,
које је тај луксуз оставио без даха;
                        једна жена, професорка ваљда,
говорила је деци
о некој тканини.

А они су у њој видели
не само прошлост (као што сам видео и ја,
који се том лепотом тешим),
него загонетне
знаке другог света.
Те таванице и платна,
намештај, вредни
украси, одећа, све је то некад,
помислих, неко бирао (неко
чији живот чак и машти измиче),
све је то био природни декор
живота тих људи.

Шетали смо акваријумом мртвих,
пролазили поред одломака напуштених снова,
сасвим откачених
од наших живота.

                        Сетих се
ватиканских станци
створених за уживање једног великог папе.

                        Могао је
једне узбудљиве ноћи
ударити чашом о неку фреску
а онда би Рафаел дошао и поново осликао зид,
можда још лепше него први пут.

                        Ова лепота
мора сада да се чува,
да се штити и заштити као јединствена,
непоновљива слава,

                        која умире
у очима
оних који је више ни замислити не могу.

Можда иста судбина
и мене чека. Да будем сведок пропасти.
Те лепоте,
пусте успомене.

Управо због тога
не приличи ти да страхујеш
од умирања. Немој га замишљати
као часни и поносни чин, као бљесак
тог драгуља, Трга.

Могу те једног дана
извући из сагореле олупине
неких кола. Може те смрт задесити
у самоћи неке хотелске собе. Узми
шаку песка. Влажног. Као да узимаш
отисак са длана. Слушај
како вода
запљускује стубове.

Велики, отмени, напуштени сплавови
плутају
у магли.
Чује се хук тмурног мора,
таласи који се разбијају о камен; све
постаје јасније. Пијеш,
за леђима ти светла с ореолом магле
са писте у забавном парку. Смрт
на бетонској писти игра
уз мелодију неког офуцаног шлагера,
желећи да те узбуди. Девојке пролазе,
а оне су понор.

Слушај, чуј весла
грчких лађа. Слушај
зззззззззззззззз галебова
што лете
кроз
маглу.

Небо
влажног меса.
Свет застаје.
Богови
самоубиства.
Вивалдијев силовити месец.

II

Само да је све
остало како је било. Да нисмо читали
Хомера
Вергилија, Тацита. Да нам очи
нису
виделе ниједну рушевину,

довољан би био

овај стуб,
усамљен, на ивици рта,
висок тек толико да се уморан човек
ослони на њега, у хладу борова,
и да посматрајући природу
пусти мисли да полете.

Стуб на сунцу непрегледне
сицилијанске вечери. Пролазник
застаје, запањен.

Све ван овог круга - чисто је лудило.

Скуписмо грање,
запалисмо ватру
и пописмо вино гледајући пламен,
док усамљено сунце, у даљини
иза мора, попут пауна прикупљаше своје зраке.

Неко поче да казује
стихове Илијаде опевајући
пркос и храброст људи
пред светим дверима.

Како

се срце
облије топлином
кад се поново доживи
најдревније осећање
славе, крви и победе.

Неки пас

који се спустио с брда
дође до нас. Бацисмо му
корицу
хлеба.

Стуб

беше још видљивији као сенка
наспрам светлости величанствене ноћи што надираше.

Да. Та јасноћа
била је ту вољом некога

ко устаде против судбине.

Лећи ћемо поред ње

да је гледамо
лижући своје ране.

III

Шекспир једва
извуче
живу главу. О томе
ваља

размислити, ваља пажљиво
премерити
врат.

А онда

путуј. Али
- док промиче пејзаж
као завеса на позоришној сцени - ваља
добро размотрити
Монтењеве речи: нужда је
свирепи господар,
који не само да мути разум,
већ и савест
Пролази, свете, само пролази!
Стендал је седео
у овом кафеу

(можда

Стендал
још није
сео

у овај кафе). Сећам се једне ноћи,
беше зима, месец је сијао као велико божанство.

Врата

кафе Флоријана блистала су
као златни лептири у магли.

Седео сам и пио на тенане
кад уђоше двоје, а за њима
пас.

Седоше

за сто под једном од оних лепушкастих слика
Касе и Карлинија. Конобар им донесе
кафу и колаче.

И оде. А онда ето га опет
са србрном ћасом пуном воде
коју принесе псу.

Не може се импровизовати тај сјај.
Као ни поглед деце која чисте ципеле
у Истамбулу, ни лепра у Каиру.
То сазнање да пропадање света
није ништа друго него испразно понављање
већ виђених несрећа,
занимљивих колико и слушкиња
која своје дужности беспоговорно врши.

Уреду.
Шекспир једва извуче
живу главу. Запамти. То увек
ваља имати
на уму. Савладај вештину
опстанка. Глава
нам је увек
била
на ниској цени.

Запамти.

Немој заборавити

док промичу гондоле
као усне Смрти која пролази твојим животом
а ти је тек
у неким ситницама препознајеш,
док пролећу птице
кроз маглу. Море удара
о понте. Историја
ништа не значи
историја је месо
које трули,

а ти,

што пијеш у самоћи

што све видиш

ти
што знаш крај
                    Посматраш
у светлости смираја дана
мирне фасаде, гледаш
како се над Доганом
гаси злато
света, судбину како се изненада
таложи у тишини ветра, посматраш

како тоне град

видиш време у води
и како све што си волео и поштовао плута
попут отпадака у таласима.

Мисли на Шекспира.

Немој никад заборавити да је лепота овог трга
као створена за умирање.
Не познајеш никога. Једне
лепе летње ноћи, одзвања свирка оркестара, свуда
наоколо пуно непознатог
света. Средство за успављивање.
И алкохол.

                    Месец промиче
и ти посматраш како се лепота небеског тела гаси.

Касније ће се причати: неки
странац, да, можда од срца. Пре
него што обаве аутопсију.

А шта ће утврдити.

Улице, ликови жена,
заслепљују путника.

Ноћ лудила. Блиста
попут огледала. Осећаш
како се алкохол
сједињује с твојим телом,
како достижеш савршенство Вергилијевог стиха.

Сви они

умирали су овако
ноћима. Испијаш
последњи
гутљај, излазиш, хладноћа ти удара
у лице, пролази такси

И онда се нађеш у пустињи. Рембо је прошао кроз њу.
Да, Рембо, онај страшни болесник.

Штитио се
носећи новац под кајишем.

Сетих се тога, улазећи
у Jeu de Pomme, у салу с лева, где стоји платно
Фантен-Латура. Била је то једна од оних
блиставих ноћи, седео сам с пријатељима, сањајући
уз пиће, о слави Верленовој,
о месецу на небесима.
О стиху имуном на смрт.

Очи као да су одсутне. Можда је то ноћ
оне чувене Merde
pour la Poesie.

Позира - мислим. Свестан
да ће и други попут њега, много година
касније, гледати овај портрет.

Верлен блиста.

Чини му се
да то merde
није крај вере у поезију. Видео је
како она нестаје, милујући зеленкасту чашу, видео је
како се губи
у магли неког прљавог сокака,

као кад исцрпљена
проститутка
на починак пође.

Пију
у ноћи прозочној као стакло.

Сетих се
два каснија
догађаја:

Ернст Лингер
с прозора Мажестика
посматра
Угашени Париз. Рат
се завршио иза замагљених окана
и свеједно је ко је однео
победу.

Глава
која је помакла границе
памети, храбрости, толеранције,
сад је беживотна. У огледалу
пуном крви

огледа се
задовољно
онај који беше непожељан. Време

убица, у сновима
младића на платну о којем причам.

Много година
касније, у једном забаченом месту
у САД, неки демобилисани војник
упада у снек-бар с две пушке
и једним револвером, и пуца
насумце у људе,
убија двадесеторо и престаје
да пуца кад му досади.

Уреду, не треба се хватати
за
главу.

И то се догађа.
Можда је
међу свима који су се ту затекли, срце убице
једино у којем је било живота, можда је он
једини с којим бих могао отићи на чашицу разговора.

Телевизија је одмах
известила о догађају. Могли смо да видимо лешеве.

Време

убица.

Када се светлости булевар
пресијавају као кораци по мокрим тротоарима.
Пролазе кола
прекрасне даме
продорних
погледа.

Ветар носи срчу
комаде тела
фетуси који су запушили шахтове
изпливавају на површину кад се у Нујорку помоли
зора,
кроз рупе на авенијама
вире ћелаве главе бића с белим очима.

Они који треба да преживе.

А не

Рембо, који је седео и чекао.
Ни Верлен, нечујна сенка
месечева.

Погледајте та албино бића
прилагођене отпаду,

и њихове хладне животиње.

Ето, то је оно што ће остати.

Остаће они

и сфинга.

Враћао сам се више пута
изванредном ПОМПЕЈЕВОМ ЖИВОТУ,
да поново читам о његовој смрти. Тим непревазиђеним
страницама
и сада се враћам.
Посебно једној сцени:
скинули су му главу и сачували је
да би се додворили
Цезару, али је овај одбио
да прими тај дар (Плутарх напомиње
да је окренуо
главу, са сузама у очима)
Његово су тело били бацили у мочвару:
Филип, његов ослобођени роб, опрао је његове остатке у мору,
онда је од дасака неког чамца
саградио погребну ломачу.

У том тренутку приђе му неки човек
који је као младић
био војник у Помпејевим легијама,
и он је у име те славе бдео поред ватре
све док од највећег војсковође не остаде
само прах.

Можда ови стихови
чине исто

можда и они бдију
над једним другим беживотним телом:
Уметности.

И од ње остаје само прах.

Светлост зоре назире се
као болна
месечина.

Да, слушај.
Пази главу.
Шекспир
једва извуче

живу
главу.

Прекрасна је, божанствена
ноћ.
И ако једна Цивилизација
потоне,
па шта.